

6755 Paf
MEYER,
1981
p. 171-173
Hermeneus,

171

De Hippocratische eed

Ik zweer bij Apollo, de Genezer, bij Asclepius, Hygieia en Panacea, en bij alle goden en godinnen, die ik tot getuigen roep, dat ik deze eed en deze verklaring, naar beste weten en vermogen, zal nakomen.

Ik zal hem, die deze kunst aan mij heeft onderwezen, beschouwen als een vader, hem laten delen in mijn levensonderhoud, en, als hij in schulden of nood zou geraken, hem op zijn verzoek steun verlenen. Zijn zonen zal ik gelijk stellen met mijn eigen broers; ik zal hun, als zij de wens daartoe te kennen geven, deze kunst leren zonder vergoeding en zonder schuldbewijs; tot mijn voorschriften, voordrachten en heel mijn verdere onderricht zal ik toegang geven aan mijn zonen, aan die van mijn leermeester en aan die leerlingen die zich bij mij hebben ingeschreven en gehouden zijn aan de medische wet; maar aan niemand anders.

Ik zal diëetregels naar beste weten en vermogen aanwenden tot heil der zieken, nooit tot hun verderf of schade.

Ik zal niemand een dodelijk geneesmiddel toedienen, ook niet aan iemand die dit van mij vraagt; zelfs een aanwijzing in die richting zal ik niet verstrekken.

Ik zal nooit aan een vrouw een middel toedienen ter vernietiging van ontkiemend leven.

Ik zal mijn leven en mijn kunst steeds zuiver en rein bewaren.

Ik zal geen operaties uitvoeren, zelfs niet bij lijdens aan blaasstenen, maar ik zal dat werk aan deskundigen overlaten.

In welk huis ik ook binnentreed, ik zal er alleen binnengaan om de zieken te helpen; nooit zal ik er willens en wetens enig onrecht doen, in het bijzonder mij nooit schuldig maken aan sexuele omgang met man of vrouw, vrije of slaaf.

Ik zal, wat ik bij de uitoefening van mijn beroep ook zal horen of zien, of ook daarbuiten over het leven van mensen te weten kom aan dingen, die nooit bekend mogen worden, in stilzwijgen bewaren, en het beginsel hooghouden, dat dingen die mij zó bekend worden vallen onder de plicht van geheimhouding.

Als ik deze eed trouw in acht neem en niet ontviid, moge ik dan in mijn leven en in mijn kunst gezegend worden, en aanzien genieten bij alle mensen, te allen tijde, – maar als ik hem schend en meinedig word, dan wil ik het tegendeel ondergaan.

(Met vriendelijke toestemming van de uitgever in enigszins gewijzigde vorm overgenomen uit: Drs. A.B. van God, *Hellas en Rome met hun voorgeschiedenis*, 1976¹³ Dekker & van de Vegt, Nijmegen, p. 158)

De Hippocratische eed

Ik zweer bij Apollo, de Genezer, bij Asclepius, Hygieia en Panacea, en bij alle goden en godinnen, die ik tot getuigen roep, dat ik deze eed en deze verklaring, naar beste weten en vermogen, zal nakomen.

Ik zal hem, die deze kunst aan mij heeft onderwezen, beschouwen als een vader, hem laten delen in mijn levensonderhoud, en, als hij in schulden of nood zou geraken, hem op zijn verzoek steun verlenen. Zijn zonen zal ik gelijk stellen met mijn eigen broers; ik zal hun, als zij de wens daartoe te kennen geven, deze kunst leren zonder vergoeding en zonder schuldbewijs; tot mijn voorschriften, voordrachten en heel mijn verdere onderricht zal ik toegang geven aan mijn zonen, aan die van mijn leermeester en aan die leerlingen die zich bij mij hebben ingeschreven en gehouden zijn aan de medische wet; maar aan niemand anders.

Ik zal diëetregels naar beste weten en vermogen aanwenden tot heil der zieken, nooit tot hun verderf of schade.

Ik zal niemand een dodelijk geneesmiddel toedienen, ook niet aan iemand die dit van mij vraagt; zelfs een aanwijzing in die richting zal ik niet verstrekken.

Ik zal nooit aan een vrouw een middel toedienen ter vernietiging van ontkiemend leven.

Ik zal mijn leven en mijn kunst steeds zuiver en rein bewaren.

Ik zal geen operaties uitvoeren, zelfs niet bij lijders aan blaasstenen, maar ik zal dat werk aan deskundigen overlaten.

In welk huis ik ook binnentreed, ik zal er alleen binnengaan om de zieken te helpen; nooit zal ik er willens en wetens enig onrecht doen, in het bijzonder mij nooit schuldig maken aan seksuele omgang met man of vrouw, vrije of slaaf.

Ik zal, wat ik bij de uitoefening van mijn beroep ook zal horen of zien, of ook daarbuiten over het leven van mensen te weten kom aan dingen, die nooit bekend mogen worden, in stilzwijgen bewaren, en het beginsel hooghouden, dat dingen die mij zó bekend worden vallen onder de plicht van geheimhouding.

Als ik deze eed trouw in acht neem en niet ontwijd, moge ik dan in mijn leven en in mijn kunst gezegend worden, en aanzien genieten bij alle mensen, te allen tijde, – maar als ik hem schend en meinedig word, dan wil ik het tegendeel ondergaan.

ΟΡΚΟΣ

Ὅμῳ Ἀπόλλωνα ἱητρὸν καὶ Ἀσκληπιὸν καὶ Ὑγίειαν καὶ Πανάκειαν καὶ θεοὺς πάντας τε καὶ πάσας ἱστορας ποιούμενος ἐπιτελέα ποιήσεις κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν ὄρκον τόνδε καὶ ζυγγραφὴν τήνδε·

- 5 ἡγήσασθαι τε τὸν διδάξαντά με τὴν τέχνην ταύτην ἴσα γενέτησιν ἑμοῖσιν καὶ βίου κοινώσασθαι καὶ χρεῶν χρηρίζοντι μετάδοσιν ποιήσασθαι καὶ γένος τὸ ἐξ αὐτοῦ ἀδελφεοῖς ἴσον ἐπικρινέειν ἄρρεσι καὶ διδάξειν τὴν τέχνην ταύτην, ἣν χρηρίζωσι μανθάνειν, ἄνευ μισθοῦ καὶ ζυγγραφῆς, παραγγελίης τε καὶ ἀκροήσιος καὶ
10 τῆς λοιπῆς ἀπάσης μαθήσιος μετάδοσιν ποιήσασθαι υἱοῖσί τε ἑμοῖσι καὶ τοῖσι τοῦ ἐμὲ διδάξαντος καὶ μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε καὶ ὠρκισμένοις νόμῳ ἱητρικῷ, ἄλλῳ δὲ οὐδενί.

διαιτήμασί τε χρήσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν· ἐπὶ δηλήσει δὲ καὶ ἀδικίῃ εἴρξειν.

- 15 οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς θανάσιμον οὐδὲ ὕψηλίσσομαι ζυμβουλίῃν τοιήνδε· ὁμοίως δὲ οὐδὲ γυναικὶ πεσσὸν φθόριον δώσω. ἀγνῶς δὲ καὶ ὁσίως διατηρήσω βίον ἐμὸν καὶ τέχνην ἐμὴν.

- οὐ τεμέω δὲ οὐδὲ μὴν λιθιδντας, ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτησιν
20 ἀνδράσιν πρῆξιός τῆσδε.

ἐς οἰκίας δὲ ὁκόσας ἂν εἰσῶ, ἐσελεύσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων ἐκτὸς ἐὼν πάσης ἀδικίης ἐκουσίτης καὶ φθορίης τῆς τε ἄλλης καὶ ἀφροδισίῳ ἐργον ἐπὶ τε γυναικείων σωμάτων καὶ ἀνδρείων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων.

- 25 ἃ δ' ἂν ἐν θεραπείῃ ἢ ἴδω ἢ ἀκούσω ἢ καὶ ἄνευ θεραπείης κατὰ βίον ἀνθρώπων, ἃ μὴ χρή ποτε ἐκκαλέεσθαι ἔξω, σιγήσομαι ἄρρητα ἡγεύμενος εἶναι τὰ τοιαῦτα.

- ὄρκον μὲν οὖν μοι τόνδε ἐπιτελέα ποίεοντι καὶ μὴ ζυγχεόντι εἴη ἐπαύρασθαι καὶ βίου καὶ τέχνης δοξαζομένῳ παρὰ πᾶσιν
30 ἀνθρώποις ἐς τὸν αἰεὶ χρόνον, παραβαίνοντι δὲ καὶ ἐπιорκοῦντι τάναντία τούτων.

De eed die ons in het zogenaamde Corpus Hippocraticum wordt overgeleverd, moet volgens Ludwig Edelstein, *The Hippocratic Oath*, Baltimore 1943, uit Pythagoreïsche kringen stammen. Naar aanleiding van deze stelling heeft de geleerde wereld zich al spoedig in twee kampen verdeeld. Bijval is Edelstein ten deel gevallen, zo ten onzent van de kant van C. J. de Vogel, *Pythagoras and early Pythagoreanism*, 235 e.v., met kritiek op sommige argumentaties van Edelstein en ook elders (men zie het Forschungsgesellschaftliche Nachwort van H. Diller bij de Duitse uitgave van 1969, Zürich, 96-101). Tegenstanders zijn b.v. K. Deichgraeber, *Der Hippokratische Eid*, Stuttgart, 1955; F. Kudlien, *Medical Ethics and Popular Ethics*, *Clio Medica*, V, 1970. De sterkste troeven van Edelstein zijn ongetwijfeld de afwijzing van euthanasie, de weigering om bij abortus te provoceren of zelfs maar een advies in deze richting te geven (hetgeen veronderstelt dat zulks bij artsen tot de gewone praxis behoorde) en vooral ook de afwijzing van het opereren, waarbij men zelfs lijders aan blaasstenen niet wilde helpen, een uiterst pijnlijke aandoening. Uit Iamblichus, *Vita Pythagorica* 163 weten we dat chirurgisch ingrijpen en branden (cauterisatie werd veelvuldig in de Oudheid toegepast, reeds bij Heraclitus fr. 58 DK vindt men dit gegeven) het allerlaatste middel was waarnaar de Pythagoreërs grepen. Ziekte was voor alles een zaak van verkeerd dieet. Diëetmaatregelen zijn de eerste middelen waarvan de arts zich blijkens de eed moet bedienen. Geen wonder ook, want in het lichaam moet, evenals in de ziel, harmonie heersen.

Het sterkste argument voor een toewijzing van de Eed aan Pythagoreïsche kringen zou wel eens de combinatie van verboden en geboden kunnen zijn. Elk afzonderlijk zou men nog wel bij andere groeperingen kunnen onderbrengen, hetgeen W. Burkert doet (*Weisheit und Wissenschaft*, 163, 273, n. 104), hoewel men de afwijzing van zelfmoord niet gemakkelijk elders zal kunnen plaatsen, maar juist hun samengaan heeft een cumulatief affirmerend effect.